

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Statens Hus, 7468 Trondheim

Sentralbord: 73 19 90 00

Besøksadresse: Prinsens gate 1

Saksbehandler
Åsmund Edvardsen
Sosial- og helseavdeling

Innvalgstelefon
73 19 93 25

Vår dato
21.06.2004
Deres dato
23.03.2004

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
2004/3466-721.10
Deres ref.

Sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 OSLO

mentet	
200400684	111
311.31	23.06.04
Avd.: SKO	Avd.: OEB
U.off.:	

Høringsuttalelse - brukerbetaling pleie og omsorgstjenester

Det vises til departementets høringsbrev og høringsnotat av 23.mars 2004, vedr. beskrivelse av dagens finansierings- og brukerbetalingsordninger innen den kommunale pleie- og omsorgstjenesten, og med forslag til ulike alternativer til dagens ordninger.

Innledningsvis vil Fylkesmannen i Sør-Trøndelag bemerke at høringsnotatet gir en god helhetlig oversikt over de foreliggende problemstillinger og de ulike hensyn som vil gjelde ved brukerbetaling for pleie- og omsorgstjenester. Høringsnotatet belyser de mange problemstillinger som foreligger, og illustrerer problemene med å lage et godt system som forener alle de foreliggende hensyn. Høringsnotatet tydeliggjør imidlertid i liten grad hvilke konkrete hensyn og prinsipper som skal/bør være avgjørende, herunder med eksemplifisering i forhold til de alternative regler. Ut fra høringsnotatet er det vanskelig å ha en klar formening om hvilket system som vil bli det beste for brukere, beboere, pårørende og kommunene.

Når det gjelder hvilke hovedhensyn betalingsordningene må legge vekt på, slutter fylkesmannen seg til de sentrale hensyn som er gjengitt øverst på s. 10 i høringsnotatet (hentet fra St.meld. nr. 45 (2002-2003)).

Uansett valg av system må den enkeltes rettsikkerhet i betydelig grad styrkes ved utarbeidelse av nye betalingsregler sammenlignet med dagens regelverk. Etter fylkesmannens vurdering sikres dette best gjennom utarbeidelse av klare, entydige og gjennomarbeidede betalingsregler. Betalingsreglene må fastsettes av staten, selv om kommunene selv avgjør hvordan tjenestetilbudene skal organiseres. Det er videre sentralt at de hensyn som fremgår av høringsnotatet pkt. 6.3. blir ivarettatt på en betydelig bedre måte enn dagens ordninger. Bedre rettsikkerhet vil særlig oppnås ved en forenkling og samordning av dagens regler. Det må være et klart mål for nye betalingsregler at man betaler de samme egenandeler for de samme tjenester uavhengig av boform.

Fylkesmannen vil i denne høringsuttalelse kommentere høringsnotatets hovedspørsmål, samt enkelte at de forespurte underspørsmål.

Bør dagens todelte system for brukerbetaling og finansiering i hovedtrekk videreføres, eller er det behov for større endringer?

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har ikke noe klart standpunkt til hvorvidt dagens todelte system bør videreføres, eller hvorvidt det bør skje en omlegging til tjenestebasert betaling

	Embetsledelse og administrasjonsstab	Kommunal- og beredskapsavdeling	Oppvekst- og utdanningsavdeling	Sosial- og helseavdeling	Landbruk og bygdeutvikling	Miljøvern-avdeling
Telefon	73 19 90 06	73 19 90 06	73 19 93 50	73 19 93 00	73 19 90 05	73 19 90 05
Telefaks	73 19 91 01	73 19 91 01	73 19 93 51	73 19 93 01	73 19 90 66	73 19 92 30
E-post:	postmottak@fm-st.stat.no		Internett: www.fylkesmannen.no/st			

også i institusjon. Det sentrale er imidlertid at foreliggende betalingsregler må gjennomgås, revideres og samordnes. Det må som nevnt være et hovedmål for nye betalingsregler at man betaler det samme i egenandeler enten de ytes på institusjon eller i hjemmet. Foreliggende høringsnotat og fylkesmannens erfaringer med dagens regleverk, gir ikke tilstrekkelig grunnlag for å konkludere med at det er det tosporede system i seg selv som er hovedproblemet.

Hovedproblemet i dag fremstår å være at det tidligere ikke er gjort noe forsøk på å samordne regelverkene i og utenfor institusjon. Et annet hovedproblem er at reglene for betaling i institusjon er for kompliserte, inkonsekvente og vanskelig å forstå både for beboere og pårørende. Dette regelverk er også vanskelig å administrere for kommunene. Det er derfor et stort behov for en forenkling og revidering av forskrift for opphold i institusjon.

Ved en revisjon av vederlagsforskriften må kommunen, som grunnlag for utregning av brukerbetalingen, kunne hente inntektsbeløpet fra likningen. Kommunene har i dag betydelige problem ved vurderingen av hvilke inntekter som skal med i beregningsgrunnlaget. Betalingsgrunnlag basert på *"alminnelig inntekt etter skatt, før særfradrag*, fremstår som et godt alternativ dersom betalingsreglene fortsatt skal baseres på inntekt.

Når det gjelder andre endringer i regelverket som kan bidra til at dagens ordninger fungerer bedre, vises til vårt brev av 11.november 2003 hvor det redegjøres for erfaringer med vederlagsforskriften, herunder med angivelse av problemområder hvor det er behov for endringer.

Vil et enhetlig system for brukerbetaling der betalingen knyttes til bolig, daglige utgifter og egenandeler for de faktiske tjenester som ytes være mer hensiktsmessig enn dagens todelte system for brukerbetaling i og utenfor institusjon?

Dersom det er praktisk mulig å etablere et enkelt og enhetlig system for brukerbetaling der betalingen knyttes til de enkelttjenester som faktisk mottas, fremstår dette - ut fra de i høringsnotatet angitte hensyn - samlet sett som den beste betalingsordning både for bruker/beboer og kommunene.

Det fremstår imidlertid som en betydelig utfordring å etablere et slikt enkelt og enhetlig system for personer som mottar et helhetlig og omfattende tjenestetilbud fra kommunen. For denne gruppe beboere og brukere (med en helsetilstand som ofte også gir redusert evne til å forstå et komplisert regleverk) vil det være enklere og mer oversiktlig om det betales en fast andel av inntekten for et helhetlig tilbud. Dette gjelder særlig dersom egenandelene samlet sett skal ligge på samme nivå som dagens institusjonsbetaling. Utover at et betalingssystem basert på betaling for enkelttjenester kan fremstå som komplisert og innviklet for brukerne, er det også stor fare for at et slikt system vil innebære økt byråkratisering og økt behov for administrativt personell i kommunene.

Bør staten fastsette regler for nivået på brukerbetaling, og i tilfelle i hvilke grad, eller bør dette være opp til den enkelte kommune å avgjøre?

De statlige regler må fastsette maksimalsatser og bestemme skjermingsordningene. I dag tar de aller fleste kommunene maksimal betaling i henhold til forskrift om vederlag for opphold i institusjon, og det blir sjeldent brukt skjønn ved den enkelte betalingsfastsettelse. Ved

utarbeidelse av nytt regelverk må det derfor tas utgangspunkt i at fastsatte maksimalsatser også blir hovedregelen, og at kommunene i svært liten grad vil gi større fritak/lempeligere regler enn det de statlige fastsatte regler gir rom for.

Klare og detaljerte statlig fastsatte betalingsregler, med lite rom for kommunal skjønnsutøvelse, vil også i størst grad sikre et enkelt og forståelig regelverk for brukere og pårørende og dermed styrke den enkeltes rettsikkerhet. Med et enhetlig nasjonalt system vil det videre kunne utarbeides et felles saksbehandlingssystem som alle kommuner kan benytte og derigjennom forenkle det administrative arbeidet i kommunene.

Bør kommunens helhetlige finansieringsansvar for tilbudet til beboere i institusjon utvides til å omfatte en større gruppe brukere av pleie- og omsorgstjenester, f. eks beboere i omsorgsboliger. Finnes det eventuelt en bedre avgrensning av kommunens finansieringsansvar?

For å sikre den enkeltes rettsikkerhet mot nedprioriteringer grunnet den kommunale økonomi, må betalingsreglene sikre at brukere/beboere får dekket en basis av grunnleggende rettigheter. Det vil bl.a. gjelde rett til enerom, rett til helsetjenester, pleie og omsorg på et visst nivå, samt andre grunnleggende rettigheter som fremgår av kvalitetsforskriften (*forskrift om kvalitet i pleie- og omsorgstjenestene for tjenesteyting etter lov av 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene og etter lov av 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v.*).

Betalingsreglene må således sikre den enkeltes grunnleggende behov uavhengig av den enkeltes og kommunens økonomi. Dersom vedkommende ikke får dekket sine grunnleggende behov ut fra statlig fastsatte kvalitetskrav, skal det heller ikke kunne kreves egenbetaling.

Systemet må videre sikre at den enkelte ikke sier nei til nødvendig helsetjenester, pleie og omsorg pga. egen økonomi. I dag finnes det flere eksempler på at personer med et behov for bl.a. praktisk bistand i hjemmet sier nei pga. høye egenandeler.

Skjermingsregler og betalingsfritaksreglene bør knyttes opp til inntekt, slik at man betaler egenandeler etter evne. Videre må lavinntektsgruppene i størst mulig grad skjermes mot egenbetalingsreglene. Hvorvidt 2G er en naturlig grense, vil avhenge av mange faktorer, herunder bl.a. hvilke tjenester man mottar, hvilke tjenester man betaler for og omfanget av disse.

Bør beboere i institusjon ha de samme rettigheter som brukere utenfor institusjon i forhold til hjelpemidler fra folketrygden, legemidler på blå resept og Husbankens bostøtteordning?

Etter fylkesmannens vurdering bør alle brukere/beboere uavhengig av boform sikres de samme rettigheter gjennom statlige ordninger. Bare gjennom de statlige ordninger kan man sikre at alle får disse rettighetene uavhengig av bosted og kommunens økonomi.

Det er vanskelig å se at argumentet om at kommunene vil ha et insitamant til å gjennomføre utgiftskontroll og kvalitetsforbedringer dersom legemidler, sykepleieartikler, hjelpemidler og bostøtte finansieres over kommunens egne budsjetter, skal veie tyngre enn den risiko for en innstramning i innbyggernes rettigheter som ligger i at dette ikke er sikret gjennom statlige

ordninger. Etter fylkesmannen vurdering må utgiftskontrollen og kvalitetsforbedringer sikres på annen måte enn gjennom at disse ordninger finansieres gjennom kommunens egne budsjetter.

Med hilsen

Jan Vaage e.f.
fylkeslege

Åsmund Edvardsen
rådgiver